

Groene Kerkje, gemeente Oegstgeest

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek door middel van boringen

Rapportnummer 472

Projectnummer V07/995

ISSN 1573 - 9406

Status en versie Concept 1.0

In opdracht van Gemeente Oegstgeest

Samenstelling drs. J.M. van den Berg, drs. R. Schrijvers, drs. L. Haaring

Redactie drs. E. Louwe

Plaats en Datum Amersfoort, 20 november 2007

Gecontroleerd door	drs. W.A.M. Hessing	d.d. 19 november 2007
Geaccordeerd door	dhr. R. de Jong; Gemeente Oegstgeest dhr. R. Proos, provinciaal archeoloog ZH	d.d.

Niets uit dit werk mag worden veelehvoudigd en/ of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, daaronder mede begrepen gebele of gedeeltelijke bewerking van het werk, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Vestigia b.v.

1	Samenvatting	5
2	Inleiding.....	6
2.1	Algemene gegevens.....	6
2.2	Onderzoeksmethode	7
2.3	Toegankelijkheid onderzoeksgebied.....	7
3	Bureauonderzoek en archeologische verwachting.....	8
3.1	Bureauonderzoek	8
3.1.1	Geologie, geomorfologie en bodemopbouw	8
3.1.2	Archeologische en cultuurhistorische waarden.....	9
3.1.3	Verstorende bodemingrepen in het verleden en in de toekomst.....	10
3.2	Archeologische verwachting.....	10
4	Inventariserend Veldonderzoek	12
4.1	Vraagstelling onderzoek	12
4.2	Onderzoeksmethode	12
4.3	Resultaten booronderzoek.....	12
4.4	Deponering.....	13
5	Conclusies en aanbevelingen.....	14
	Literatuur	15
	Afbeeldingen en bijlagen	16

1 Samenvatting

In opdracht van de Gemeente Oegstgeest heeft Vestigia b.v. *Archeologie & cultuurhistorie* een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd op twee locaties die naast en nabij het Groene Kerkje in de gemeente Oegstgeest liggen (*afbeelding 1*). Het vooronderzoek omvatte een Bureauonderzoek (BO) en een Inventariserend Veldonderzoek (IVO). De bestemmingsplannen voor deze twee terreinen behelzen een uitbreiding van de begraafplaats.

Het doel van het archeologisch onderzoek is vast te stellen of er in het plangebied sprake is van archeologische en/of cultuurhistorische resten die door de bouwwerkzaamheden verstoord dreigen te worden en, zo ja, wat de waarde hiervan is in termen van beleving, fysieke en inhoudelijke kwaliteit. Vervolgens wordt op basis hiervan een advies gegeven over een eventueel archeologisch vervolgetraject.

Het bureauonderzoek bestond uit een archeologische en een fysisch-geografische component. In het kader van het bureauonderzoek zijn alle bekende archeologische en historische vondsten en vondstcomplexen in de plangebieden en hun directe omgeving geïnventariseerd (*afbeelding 4*). Via een literatuurstudie is een reconstructie gemaakt van de geologie, geomorfologie en bodemopbouw van het plangebied en de directe omgeving (*afbeelding 2 en 3*). Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld, dat getoetst en aangevuld is door middel van een verkennend en karterend booronderzoek en een veldverkenning.

De twee plangebieden liggen volgens de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van Zuid-Holland in een gebied met een grote tot zeer grote kans op archeologische vondsten (*afbeelding 4*). Aangezien voor het plangebied naast de begraafplaats, direct langs de Haarlemmerstraatweg reeds in 2005 een verkennend booronderzoek is uitgevoerd, zijn de resultaten van dit onderzoek meegenomen in het huidige rapport. Voor dit plangebied is toen geadviseerd dat vervolgonderzoek noodzakelijk was.

Vestigia adviseert voor het plangebied naast de begraafplaats, direct langs de Haarlemmerstraatweg te onderzoeken of planaanpassing mogelijk is van het ontwerp van de uitbreiding van de begraafplaats. Indien namelijk de bodemingrepen op deze locatie niet dieper zullen reiken dan de huidige verstoring, van 1 meter onder maaiveld, hoeft geen vervolgonderzoek plaats te vinden.

Het veldonderzoek aan de overzijde van de Haarlemmerstraatweg heeft geen archeologische vondsten of aanwijzingen voor menselijke aanwezigheid opgeleverd. Gezien de bodemopbouw ligt het gebied al te ver van de strandwal af, waardoor de bewoningsmogelijkheden afnemen. Voor dit plangebied wordt derhalve geen vervolgonderzoek geadviseerd.

2 Inleiding

2.1 Algemene gegevens

In opdracht van de Gemeente Oegstgeest heeft Vestigia b.v. *Archeologie & cultuurhistorie* een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd op twee locaties die naast en nabij het Groene Kerkje in de gemeente Oegstgeest liggen (*afbeelding 1*). Het terrein direct naast de begraafplaats, direct langs de Haarlemmerstraatweg, was ten dele begroeid met bosschages; het terrein aan de overzijde van de Haarlemmerstraatweg had tot voor kort een agrarische functie. De bestemmingsplannen omvatten de juridisch planologische kaders voor uitbreiding van de begraafplaats.

Administratieve gegevens	
Projectnaam	Uitbreiding begraafplaats Groene Kerkje
Opdrachtgever Adres	Gemeente Oegstgeest Postbus 1270 2340 BG Oegstgeest
Contactpersoon	Dhr. R. de Jong
Uitvoerder Projectleider	Vestigia b.v. <i>Archeologie & cultuurhistorie</i> Drs. J.M. van den Berg
Bureauonderzoek:	archeoloog Drs. J.M. van den Berg fysisch geograaf Drs. R. Schrijvers
Veldonderzoek:	archeoloog Drs. J.M. van den Berg fysisch geograaf Drs. L. Haaring
Bevoegd gezag Adres	Provincie Zuid-Holland Postbus 90602 2509 LP Den Haag
Contactpersoon bevoegd gezag; tel.:	Drs. R. Proos; (070) 441 84 45
Gemeentelijke Waardekaart (titel in lit.lijt)	Waardenkaart Oegstgeest
Documentatie	Vestigia b.v. <i>Archeologie & cultuurhistorie</i>
Provincie, gemeente en plaats plangebied	Oegstgeest, provincie Zuid-Holland
Locatie/toponiem	Begraafplaats Groene Kerkje
Kaartbladnummer (topo 1:25.000)	30F
RD-coördinaat van het plangebied	092.100/467.750
CIS-code ¹	24337/24338
KLIC-melding	ja
Oppervlakte plangebied	6400 m2 en 500 m2
Huidig grondgebruik	bosschage en landbouwgrond
Bodemverstoringen in verleden	(diep)ploegen
Geplande bestemming plangebieden	uitbreiding begraafplaats
Diepte bodemingrepen	onbekend
Uitvoering booronderzoek	28 september 2007

¹ Landelijk onderzoekmeldingsnummer door de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM/ARCHIS) uitgegeven bij aanvang archeologisch onderzoek.

Het vooronderzoek omvatte een Bureauonderzoek (BO) en een Inventariserend Veldonderzoek (IVO). Het doel van het archeologisch vooronderzoek is vast te stellen of er in het plangebied sprake is van archeologische en/of cultuurhistorische resten die door de bouwwerkzaamheden verstoord dreigen te worden en, zo ja, wat de waarde hiervan is in termen van beleving, fysieke en inhoudelijke kwaliteit. Op basis hiervan is een advies geformuleerd over een eventueel archeologisch vervolgtraject.

2.2 Onderzoeksmethode²

Het bureauonderzoek heeft tot doel een reconstructie te maken van de natuurlijke omgeving op basis van de geologie, geomorfologie en bodemopbouw van het omringende gebied. Uit deze gegevens kan worden afgeleid welke mogelijkheden het omringende landschap bood voor menselijke bewoning of activiteiten. Vervolgens is vastgesteld of en hoe dit landschap in het verleden door de mens is bewoond en/of gebruikt. Dit gebeurt op basis van een inventarisatie van historische en cartografische gegevens van alle bekende archeologische vondsten en vondstcomplexen (als nederzettingen, graven of grafvelden), en door middel van het vaststellen van aard, omvang en gaafheid van eventuele archeologische en cultuurhistorische waarden. Op basis van de resultaten van de literatuurstudie en het bronnenonderzoek is ten slotte een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld, waarin de trefkans op archeologische sporen en vondsten wordt vastgesteld en gemotiveerd.

Tevens is in kaart gebracht of en in welke mate de bodem verstoord is door (sub)recente bodemingrepen en wat de gevolgen zijn van de geplande bodemingrepen voor eventueel aanwezige archeologische waarden. Het archeologische verwachtingsmodel is getoetst en aangevuld door middel van een verkennend en karterend booronderzoek. Het verkennend booronderzoek dient om het inzicht in de landschappelijke omgeving te verdiepen en daarmee de locatiekeuze van de vroegere bewoners te verklaren. Het karterend booronderzoek omvat een systematisch onderzoek naar intacte bodemprofielen van het oorspronkelijke archeologische landschap en aanwezigheid van sporen en vondsten.

2.3 Toegankelijkheid onderzoeksgebied

Het terrein direct naast de begraafplaats was tijdens het booronderzoek begroeid met struiken en bomen. Het terrein aan de overzijde van de Haarlemmerstraatweg had een goede toegankelijkheid en geen beperkingen als gevolg van bebouwing.

---

² Het onderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1, augustus 2006).

3 Bureauonderzoek en archeologische verwachting

3.1 Bureauonderzoek

Het bureauonderzoek in dit rapport is grotendeels afkomstig van het bureauonderzoek uit Vestigia-conceptrapport V472 (Archeologisch waardenkaart Oegstgeest).³ Het bureauonderzoek stelt zich ten doel de archeologische verwachting nader te definiëren en concentreert zich op de volgende punten:

- een reconstructie van het landschap van het plangebied en de directe omgeving in het verleden;
- de inventarisatie van archeologische vondsten en complexen (bijvoorbeeld nederzettingen en/of grafvelden);
- het inventariseren van historische en cartografische gegevens;
- de relatie tussen menselijke activiteiten en specifieke landschappelijke kenmerken;
- de voorspellingswaarde van deze gegevens met het oog op mogelijke archeologische sporen en/of vondsten binnen het plangebied;
- de mate van (sub)recente verstoring van de bodem;
- de mate van verstoring door de geplande bodemingrepen;
- het bepalen van de strategie van het booronderzoek en veldverkenning.

Behalve de geraadpleegde bronnen (zie hoofdstuk 7, Geraadpleegde Literatuur) is informatie ingewonnen bij de verantwoordelijke voor monumentenzorg en archeologie bij de Gemeente Oegstgeest (dhr. R. de Jong); leden van de AWN Rijnstreek; de historische vereniging, Vereniging Oud Oegstgeest (VOO).

3.1.1 Geologie, geomorfologie en bodemopbouw

Voor het algemene landschappelijke verhaal wordt hier verwezen naar hoofdstuk 4 van Vestigia-conceptrapport V472 (Archeologisch waardenkaart Oegstgeest).⁴ Voor de specifieke twee terreinen geldt dat de opbouw geomorfologisch gezien uit Oude Duin- en Strandzanden bestaat (*afbeelding 2*).⁵ Deze zijn ontstaan doordat de zee zand aanvoerde dat parallel aan de kustlijn werd afgezet. Hierdoor vormde zich geleidelijk een strandwal, waarop zich onder invloed van de wind duinen hebben gevormd. De oudste strandwallen zijn vanaf 3800 voor Chr. gevormd.⁶ Tussen de strandwallen liggen de lager gelegen strandvlakten. Deze strandvlakten zijn meestal afgedekt met Hollandveen. De top van de wal is in de loop der tijd vrijwel overal geërodeerd, waarmee ook het daar aanwezige bodemarchief is verdwenen. Op de flanken – zeker daar waar de overgang naar een afdekkende veenlaag nog intact is – kan de conserveringstoestand nog goed zijn. Beide plangebieden liggen op de flank van de strandwal (figuur 1).

Volgens de bodemkaart van Stiboka 1:50.000 bestaat het noordwestelijk deel van het plangebied uit kalkarme poldervaaggronden in zware zavel, en het zuidoostelijk deel uit vlakvaaggronden (*afbeelding 3*). Poldervaaggronden bestaan voor de bovenste 80 cm voor tenminste 50% uit zavel of klei, afgezet onder invloed van getijbewegingen. Deze gronden hebben vaak een goed ontwikkelde bodem met een slappe ondergrond. Aan de bovenkant van de bodem is vaak een minerale eerdlaag aanwezig als gevolg van meermolm of restanten van een veenbedekking.

---

³ Van den Berg/Schrijvers/Sueur in concept.

⁴ Van den Berg/Schrijvers/Sueur 2007.

⁵ Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000, blad 30.

⁶ Zagwijn, 1986.

Vlakvaaggronden bevatten vooral zand in de bovenste 120 cm; de Bodemvorming is beperkt. De humushoudende bovengrond is niet meer dan 15 cm dik.⁷

3.1.2 Archeologische en cultuurhistorische waarden

Voor archeologische gegevens is de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (CHS) geraadpleegd. Deze geeft aan hoe groot de verwachting is dat in een gebied archeologische waarden worden aangetroffen. Die 'trekkans' is gebaseerd op geologische en bodemkundige gegevens en op archeologische monumenten en waarnemingen die vermeld staan in het Archeologisch Informatiesysteem (Archis). Archeologische monumenten zijn terreinen met een (zeer hoge) archeologische waarde, die ofwel fysiek (wettelijk en juridisch) beschermd zijn, ofwel een planologische bescherming hebben waarbij in het bestemmingsplan voorschriften voor het gebruik zijn opgenomen (aanlegvergunning). Archeologische waarnemingen zijn meldingen van archeologische vondsten en/of sporen van bijvoorbeeld nederzettingen, grafvelden, akkersystemen, heiligdommen, enz., die niet nader onderzocht en gewaardeerd zijn.

Op de CHS ligt de strook langs de begraafplaats in een gebied met een zeer grote archeologische verwachtingswaarde (dorpskern). De strook langs de begraafplaats maakt onderdeel uit van een terrein van zeer hoge archeologische waarde, CMA code 30F-022 (monumentnr. 4047, *afbeelding 4*). Op het terrein van het Groene Kerkje (buiten de huidige strook van dit onderzoek) heeft van 1983-1985 archeologisch onderzoek plaatsgevonden, uitgevoerd door de toenmalige Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB).⁸ Tijdens dit onderzoek zijn resten aangetroffen van bewoningssporen uit de Vroege Middeleeuwen.

Op de CHS ligt het terrein aan de overzijde van de Haarlemmerstraatweg in een gebied met een redelijke tot grote kans op archeologische sporen. De verwachting voor beide gebieden is gebaseerd op het voorkomen van (de flanken van) Oude Duin- en Strandzanden in de ondergrond.

Uit de plangebieden zelf zijn geen archeologische meldingen afkomstig, uit de directe omgeving van de plangebieden wel, namelijk 10 waarnemingen en 2 monumenten. Navraag bij de gemeente, AWN en VOO leverde geen nieuwe informatie op.

De archeologische monumenten in de omgeving bestaan uit een terrein van hoge archeologische waarde in de gemeente Rijnsburg, ten westen van de plangebieden (valt net buiten kaartbeeld, monumentnr. 3073), waar resten uit de Late-Middeleeuwen zijn aangetroffen van bewoning en een grafveld. Ten zuiden van de plangebieden ligt nog een monument, een terrein van hoge archeologische waarde, een burchterrein met de naam 'Den Ouden Hof' (monumentnr. 15349). Hier liggen de resten van een burcht die rond de 9^e-10^e eeuw gesticht is (Archiswaarnemingsnrs 24133, 45437, 44763).

De archeologische meldingen bestaan uit waarnemingen op het terrein van het Groene Kerkje, te weten vondsten uit de IJzertijd tot en met de Vroege-Middeleeuwen (Archiswaarnemingsnr. 24197, 24212, 8536), laatmiddeleeuwse sporen van het kerkgebouw (Archiswaarnemingsnr. 31046, 24198) en vondsten uit de Late-Middeleeuwen/ Nieuwe tijd (Archiswaarnemingsnr. 24212, 8662).

Net ten noorden van het monumentterrein van het Groene Kerkje zijn twee waarnemingen gedaan, waarbij vondsten zijn gedaan uit de IJzertijd tot en met de Vroege-Middeleeuwen en Late-Middeleeuwen tot en met de Nieuwe tijd (Archiswaarnemingsnr. 29771) en vondsten uit de Vroege- tot Late-Middeleeuwen (Archiswaarnemingsnr. 7920).

In de directe omgeving van de plangebieden zijn in het verleden enkele onderzoeken verricht (*afbeelding 5*). Langs de grens van de huidige begraafplaats, op dezelfde locatie als het huidige plangebied langs de

---

⁷ Van den Berg/Schrijvers/Sueur in concept.

⁸ Archeologische kroniek provincie Zuid-Holland.

Haarlemmerstraatweg, is in 2005 een booronderzoek verricht door RAAP (geen Archis onderzoeksnummer).⁹ Bij dit onderzoek zijn op twee niveaus archeologische indicatoren in ongestoorde context zijn aangetroffen (Archiswaarnemingsnr. 402424). Daarnaast bleek dat de ondergrond grotendeels verstoord en opgebracht is. Het vroeg-middeleeuwse niveau lag bovendien te laag om in die periode bewoonbaar te zijn.¹⁰ In samenspraak met het bevoegd gezag was het advies om een waarderend (proefsleuven) onderzoek uit te laten voeren om de behoudenswaardigheid van de archeologische resten te toetsen. Dit onderzoek is niet uitgevoerd.

Ca. 150 meter ten zuiden van de plangebieden is in 2001 onderzoek verricht door SOB Research aan de Haarlemmerstraatweg 2.¹¹ Hier zijn geen vondsten gedaan. Ca 250 meter ten zuiden van de plangebieden is in 2004 booronderzoek verricht door Archeomedia (Archis onderzoeksnummer 6566, Archiswaarnemingsnr. 56961).¹² Uit dit onderzoek is gebleken dat de ondergrond op de locatie bestaat uit zand-en kleilagen. In de boringen zijn enkele vondsten gedaan, die echter allemaal recent zijn. Ook blijkt dat de grens van strandwallen met een complex van wadplaat- kwelder-, geul- en komafzettingen op de onderzoekslocatie gelegen is. De bodem is tot grote diepte verstoord in de 19e en 20e eeuw. Er zijn geen archeologische indicatoren gevonden die duiden op bewoning van de onderzoekslocatie voor de 19e eeuw.

Ca. 100 meter ten noorden van de plangebieden is in 2004 door Synthegra booronderzoek uitgevoerd ten behoeve van het BP tankstation Elsgeest (Archisonderzoeksnr. 8224). Hier zijn geen vondsten aangetroffen.¹³

Historisch onderzoek en kaartmateriaal maakt duidelijk dat het Groene Kerkje al in 1614 wordt genoemd en afgebeeld.¹⁴ Legendes over deze kerk, met oorspronkelijk de naam 'St. Willibrorduskerk', vermelden dat Willibrord deze kerk in de 8^e eeuw heeft gesticht. In een schenkingsacte uit 1063 wordt de locatie ook vermeld, waarbij het de benaming 'Kiericwerve' heeft.

Ook de doorgaande noord-zuidverbinding tussen Leiden en Amsterdam loopt tussen de twee plangebieden door. Vermoedelijk is deze verbinding al ver voor de Middeleeuwen een belangrijke verbindingroute. Mogelijk kunnen tijdens het veldwerk oudere voorgangers van deze weg worden aangesneden.

3.1.3 Verstorende bodemingrepen in het verleden en in de toekomst

Uit het verleden is bekend dat ter hoogte van de begraafplaats van het Groene Kerkje een bollenakker lag. Vermoedelijk is de grond op deze akker diepgeploegd. De trambaan die ooit gedeeltelijk over de Haarlemmerstraatweg liep, lag in het verleden meer naar het Groene Kerkje toe en heeft mogelijk ook verstorende werkzaamheden met de aanleg hiervan meegebracht. Aan de overzijde van de Haarlemmerstraatweg zijn geen verstorende bodemingrepen bekend.

De uitbreiding van de begraafplaats houdt in dat er vanuit de huidige begraafplaats een oversteek komt naar de overzijde van de weg, waar op een verhoogd gedeelte de uitbreiding van de begraafplaats komt.

3.2 Archeologische verwachting

Op basis van het oorspronkelijke archeologische landschap kan men binnen de twee plangebieden sporen en vondsten vanaf het Neolithicum tot en met de Romeinse tijd verwachten. Op grond van eerdere vondsten uit booronderzoek in hetzelfde gebied, geldt met name een verwachting voor vondsten uit de IJzertijd/ Romeinse tijd.

---

⁹ Van den Berg, 2005.

¹⁰ Door vernatting van het gebied, zijn resten beneden 0,6-0,8 –NAP te nat voor bewoning.

¹¹ Van den Bosch, 2001

¹² Van der Staak, 2004.

¹³ Van der Kuijl, 2004.

¹⁴ Kaarten van Balthasar, kaart van Rijnland.

Beide plangebieden liggen op een te laag (en ten dele verstoord) (NAP) niveau om archeologische sporen vanaf de Vroege Middeleeuwen te verwachten. Uit historisch kaartmateriaal en luchtfoto's van het gebied blijkt dat, behalve de kerk zelf, geen laatmiddeleeuwse of historische bewoning langs de Haarlemmerstraatweg heeft plaatsgevonden ter hoogte van de twee plangebieden. Gezien het bodemprofiel is de verwachte conservatiegraad van het organische vondstmateriaal goed en van de artefacten redelijk tot goed.

4 Inventariserend Veldonderzoek

4.1 Vraagstelling onderzoek

Door middel van het veldonderzoek zijn in de eerste plaats de fysisch-geografische en bodemkundige gegevens getoetst (verkenkend booronderzoek). In de tweede plaats is vastgesteld in hoeverre de oorspronkelijke bodemopbouw intact is met het oog op de aanwezigheid en de conservering van archeologische vindplaatsen (karterend booronderzoek); hierbij zijn de monsters onderzocht op archeologische indicatoren.

4.2 Onderzoeksmethode

Richtinggevend voor het onderzoek zijn de richtlijnen van de provinciaal archeoloog van Zuid-Holland, die stelt minimaal 10 boringen per ha.¹⁵ Het gebruikte grid is een driehoeksgrid, waarbij voor de afstand tussen de raaien 35 meter en de afstand binnen de raaien 30 meter is aangehouden. Uitgaande van 10 boringen per hectare, zijn voor het plangebied (0,69 ha) 7 boringen gezet (*afbeelding 6, bijlage 1*). Voor uitvoering van het veldwerk hebben een fysisch geograaf en een archeoloog gedurende een halve dag in het veld gestaan. In eerste instantie is geboord met een edelmanboor (diameter 7 cm); onder het grondwater niveau zijn de boringen voortgezet is met een guts (diameter 3 cm). Dit heeft het doel vast te stellen of een intact bodemprofiel aanwezig is en of sprake is van verstoring dan wel erosie.

NAP-hoogtes zijn via AHN verkregen. De boorpunten zijn met GPS ingemeten en vervolgens op een boorpuntenkaart geplot. De opgeboorde grond is handmatig doorzocht op archeologische vondsten. De boorstaten zijn beschreven conform de NEN 5104¹⁶, de horizontbeschrijving volgens de Bakker/Schelling.¹⁷ De boorstaten zijn analoog aangeleverd.

4.3 Resultaten booronderzoek

Op het perceel aan de overzijde van de Haarlemmerstraatweg is in het weiland een veldverkenning uitgevoerd bij molshopen en langs de slootkanten. Hierbij zijn alleen recente vondsten gedaan.

Van beneden naar boven is de profielopbouw van de boringen als volgt (*bijlage 1*):

- Op een diepte van 160-230 cm tot 400 cm onder maaiveld (dit komt overeen met 140-210 tot 380 cm -NAP) zwak siltig, fijn tot matig grof zand aangetroffen. Dit is geïnterpreteerd als oud duin- of strandzand. In de boringen 2 en 3 bevinden zich humeuze lagen in dit zand, wat betekent dat bewoning mogelijk is geweest.
- Boven dit oude strand- en duinzand bevindt zich in sommige boringen (2, 3, 5 en 7) een veenlaag van 40 tot 80 cm dikte. In de boringen 1 en 6 ligt een pakket matig tot sterk humeuze klei boven het oude duin- en strandzand.
- In de meeste boringen (1, 2, 5, 6 en 7) is boven deze humeuze laag een pakket sterk siltige klei aanwezig, soms matig tot sterk humeus, met plaatselijk een pakket zandige klei. In dit kleipakket bevinden zich verschillende laklagen. De onderkant van dit pakket varieert van 110 tot 190 cm onder maaiveld. In de boringen 5, 6 en 7 is een fosfaathoudende laklaag aangetroffen op 120 tot 160 cm onder maaiveld.

---

¹⁵ Tol/Verhagen/Verbruggen 2006, tabel 8.

¹⁶ Nederlands Normalisatie Instituut 1989.

¹⁷ Bakker/Schelling 1989.

- De bovengrond van alle boringen bestaat uit een 30 tot 50 cm dik pakket humeuze, zandige klei, dat geheel geroerd is en baksteen bevat. Boring 6 is tot 70 cm geroerd en boring 4 tot 140 cm onder maaiveld.
- Boring 4 bestaat vanaf 40 cm onder maaiveld geheel uit matig tot zwak siltig zand. Daarvan is het bovenste pakket (tot 90 cm -mv) slecht gesorteerd, fijn zand. Daaronder komt een grovere laag voor (matig grof zand). Vanaf 150 tot 200 cm onder maaiveld bestaat boring 4 uit fijn, matig humeus zand. Waarschijnlijk is boring 4 tot een diepte van 140 cm onder maaiveld verstoord.

Volgens de veldwaarnemingen hebben alle boringen een poldervaaggrond, behalve boring 4, die een vlakvaaggrond heeft (voor beschrijving van de bodemtypen, zie paragraaf 3.1.1). Dit komt vrij goed overeen met de bodemkaart (afbeelding 3). Behalve baksteen en een houtskool partikel in het bovenste pakket, zijn geen archeologische indicatoren gevonden.

Het perceel in de strook langs de begraafplaats van het Groene Kerkje is in 2005 door RAAP onderzocht op archeologie. De bodemopbouw van de betreffende boringen (1 t/m 14) lijkt sterk op die van de hierboven beschreven boring.¹⁸ De oude duin- en strandzanden liggen hier ondieper dan aan de overzijde van de Haarlemmerstraatweg, op een diepte vanaf 40 tot 120 cm –NAP (180 tot 200 cm -mv), hoger op de flank van de strandwal.

In boring 3 van het RAAP onderzoek is op 200 cm onder maaiveld een fragment verbrand bot gevonden. Boven op de teeltlaag ligt in deze boringen nog een pakket van 150 cm zwak tot matig siltig zand, dat sterk verstoord is en zeer veel fragmenten aardewerk en puin bevat.

4.4 Deponering

Er zijn geen vondsten tijdens het booronderzoek gedaan. Het booronderzoek is aangemeld bij Archis, evenals de resultaten zoals voorgeschreven volgens art. 41 van de Monumentenwet (1988). Het rapport wordt in tweevoud ter beschikking gesteld voor de bibliotheek van de RACM; één exemplaar gaat naar de KB; één exemplaar naar de provincie/gemeente; en alle digitale documentatie wordt aangeleverd bij het e-depot.

---

¹⁸ Van den Berg, 2005

5 Conclusies en aanbevelingen

De twee plangebieden voor de uitbreiding van de begraafplaats van het Groene Kerkje liggen volgens de CHS in een gebied met een grote tot zeer grote kans op archeologische sporen. Dit wordt bevestigd door de Archis-waarnemingen en de archeologische monumentenlijst.

In het plangebied naast de begraafplaats, direct langs de Haarlemmerstraatweg zijn in 2005 tijdens een onderzoek van RAAP archeologische indicatoren aangetroffen. De bodem op deze locatie is echter tot op 1 meter onder maaiveld verstoord. In het toenmalige rapport is met de provinciaal archeoloog van Zuid-Holland, dhr. R. Proos, geadviseerd dat vervolgonderzoek noodzakelijk was.

Vestigia adviseert voor het plangebied naast de begraafplaats, direct langs de Haarlemmerstraatweg te onderzoeken of planaanpassing mogelijk is van het ontwerp van de uitbreiding van de begraafplaats. Indien namelijk de bodemingrepen op deze locatie niet dieper zullen reiken dat de huidige verstoring, van 1 meter onder maaiveld, hoeft geen vervolgonderzoek plaats te vinden.

Het veldonderzoek aan de overzijde van de Haarlemmerstraatweg heeft geen archeologische vondsten of aanwijzingen voor menselijke aanwezigheid opgeleverd. Gezien de bodemopbouw ligt het gebied al te ver van de strandwal af, waardoor de bewoningsmogelijkheden afnemen. Voor dit plangebied wordt derhalve geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Echter, gezien het niet met zekerheid is uit te sluiten dat er archeologische waarden aanwezig zijn, verdient het aanbeveling om de uitvoerder van eventueel grondwerk te wijzen op de plicht, zoals aangegeven staat in de gewijzigde monumentenwet 1988 (Wamz), artikel 53, lid 1¹⁹, om archeologische vondsten te melden bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

p/a Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten:

Postbus 1600

6800 BP Amersfoort

Telefoon: 033 – 42 17 421

Fax: 033 - 42 17 799

---

¹⁹ In artikel 56 van deze wet staat aangegeven dat, indien noodzakelijk, de minister kan gelasten om het werk voor bepaalde of onbepaalde tijd geheel of gedeeltelijk stil te leggen. In artikel 58 staat aangegeven dat schade veroorzaakt door maatregelen zoals bedoeld in artikel 56 en 57, de schade door de Staat wordt vergoed. Gezien artikel 58 kan worden gesteld dat artikel 56 slechts in zeer uitzonderlijke gevallen wordt gehanteerd. De kans dat dergelijke omstandigheden zich voordoen binnen het onderzoeksgebied is klein.

Literatuur

De verantwoording en bijlagen met archeologische waarnemingen en monumenten zijn opgenomen in de waardenkaart Oegstgeest, aangezien dit rapport als bijlage van de waardenkaart gepubliceerd zal worden. Indien gewenst, kunnen deze bij het concept geleverd worden als digitale bijlage.

Bosch, J. van den, 2001: *Aanvullende archeologische inventarisatie Haarlemmerstraatweg 2, Oegstgeest*. SOB rapportage

Zagwijn, W.H., 1986: *Geologie van Nederland. Nederland in het Holoceen*, Haarlem (Rijks Geologische Dienst).

Weerts, H.J.T./P. Cleveringa/J.H.J. Ebbing/F.D. De Lang/W.E. Westerhoff, 2003: *De lithostratigrafische indeling van Nederland – Formaties uit het Tertiair en Kwartair*, Utrecht (TNO-rapport NITG 03-051-A)

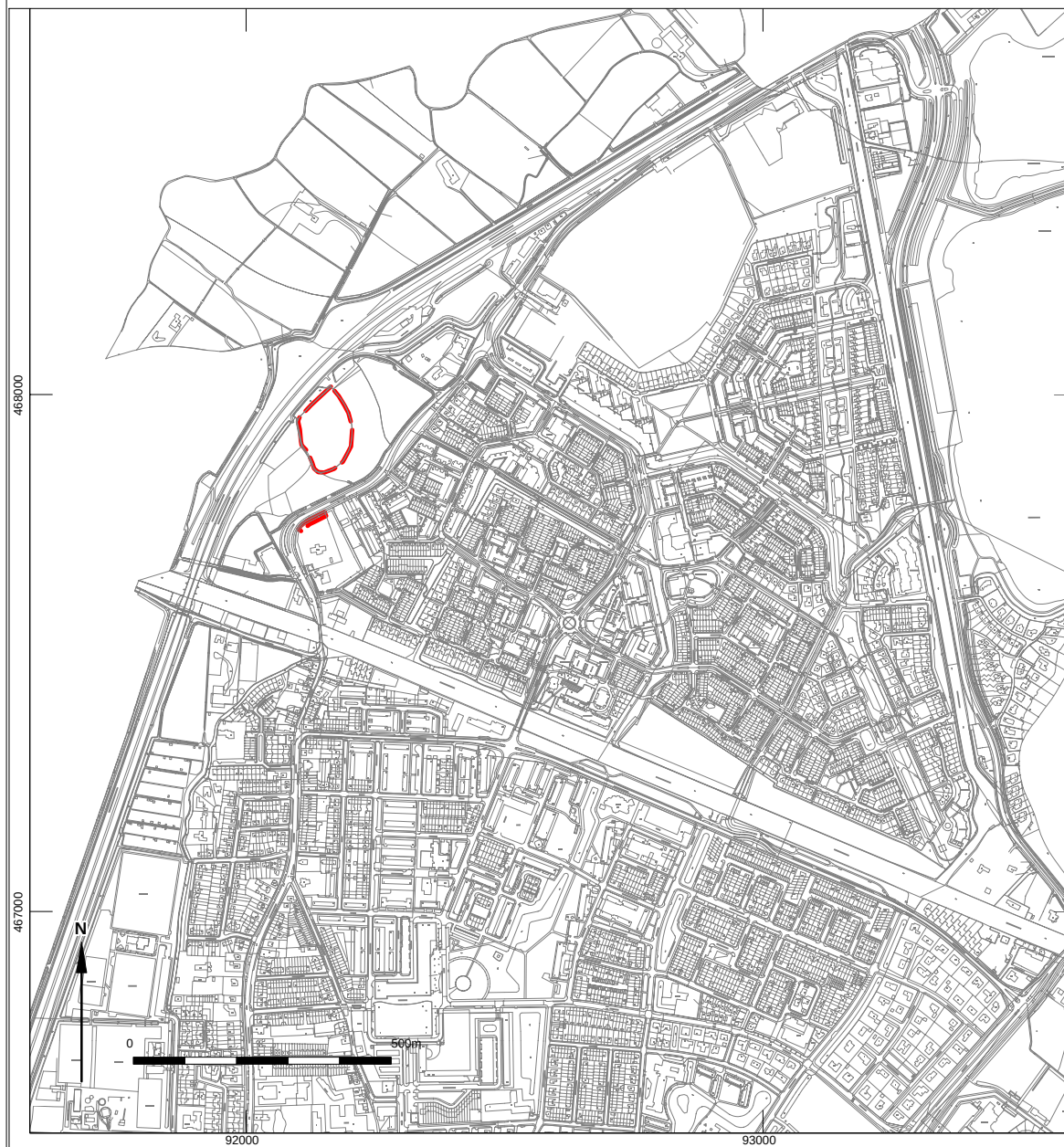
Berg, J.M. van den, 2005: *Plangebied uitbreiding begraafplaats Groene Kerk, gemeente Oegstgeest : archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek*. RAAP notitie 1407. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Afbeeldingen en bijlagen

Afbeelding 1:	Ligging plangebied
Afbeelding 2:	Geomorfologische kaart
Afbeelding 3:	Bodemkaart
Afbeelding 4:	CHS Zuid-Holland
Afbeelding 5:	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, Archeologische Monumenten en Archis- waarnemingen
Afbeelding 6:	Boorpuntenkaart
Bijlage 1:	Boorstaten

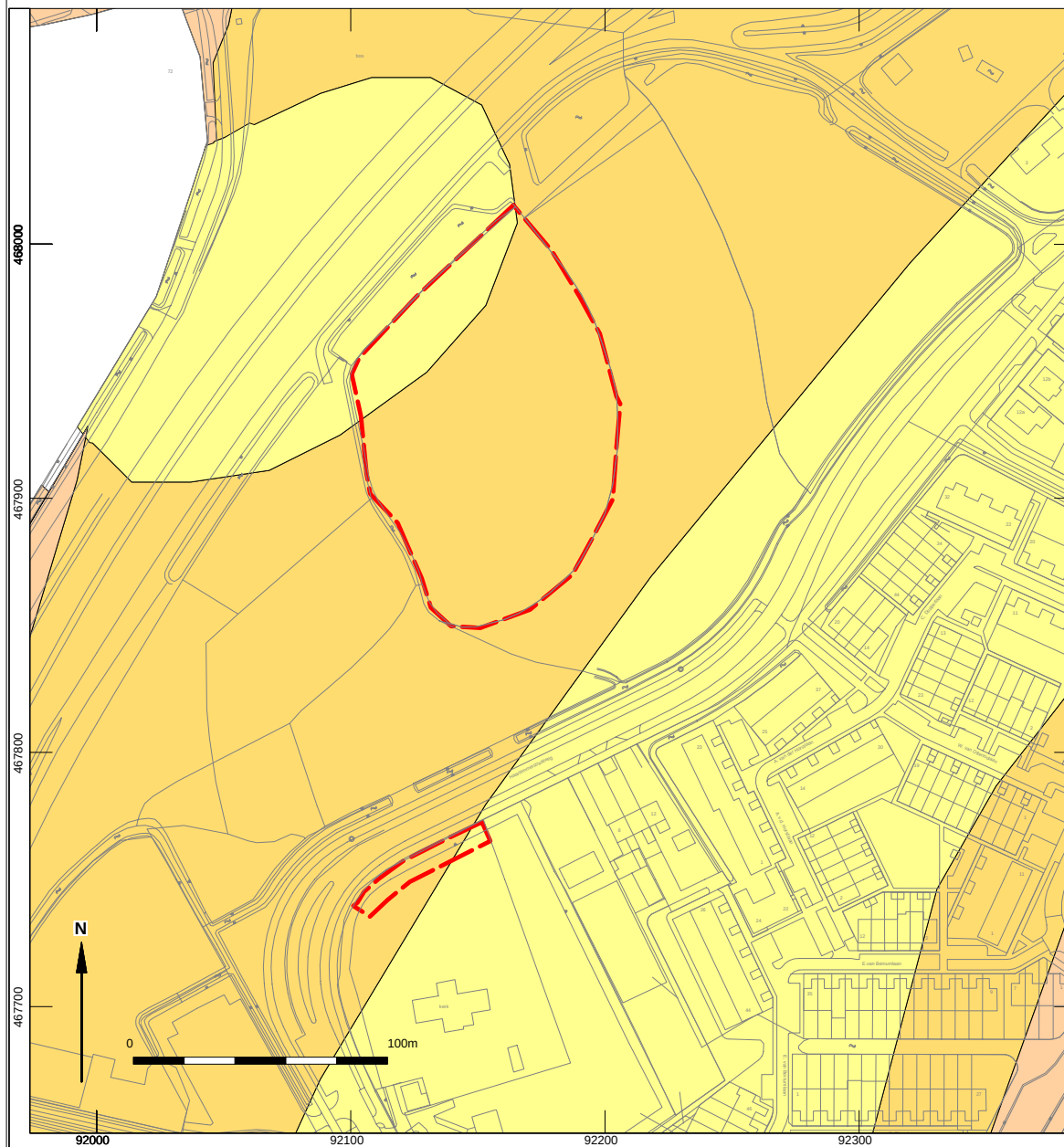
Afbeeldingen

AFBEELDING 1
LIGGING VAN HET PLANGEBIED

LEGENDA

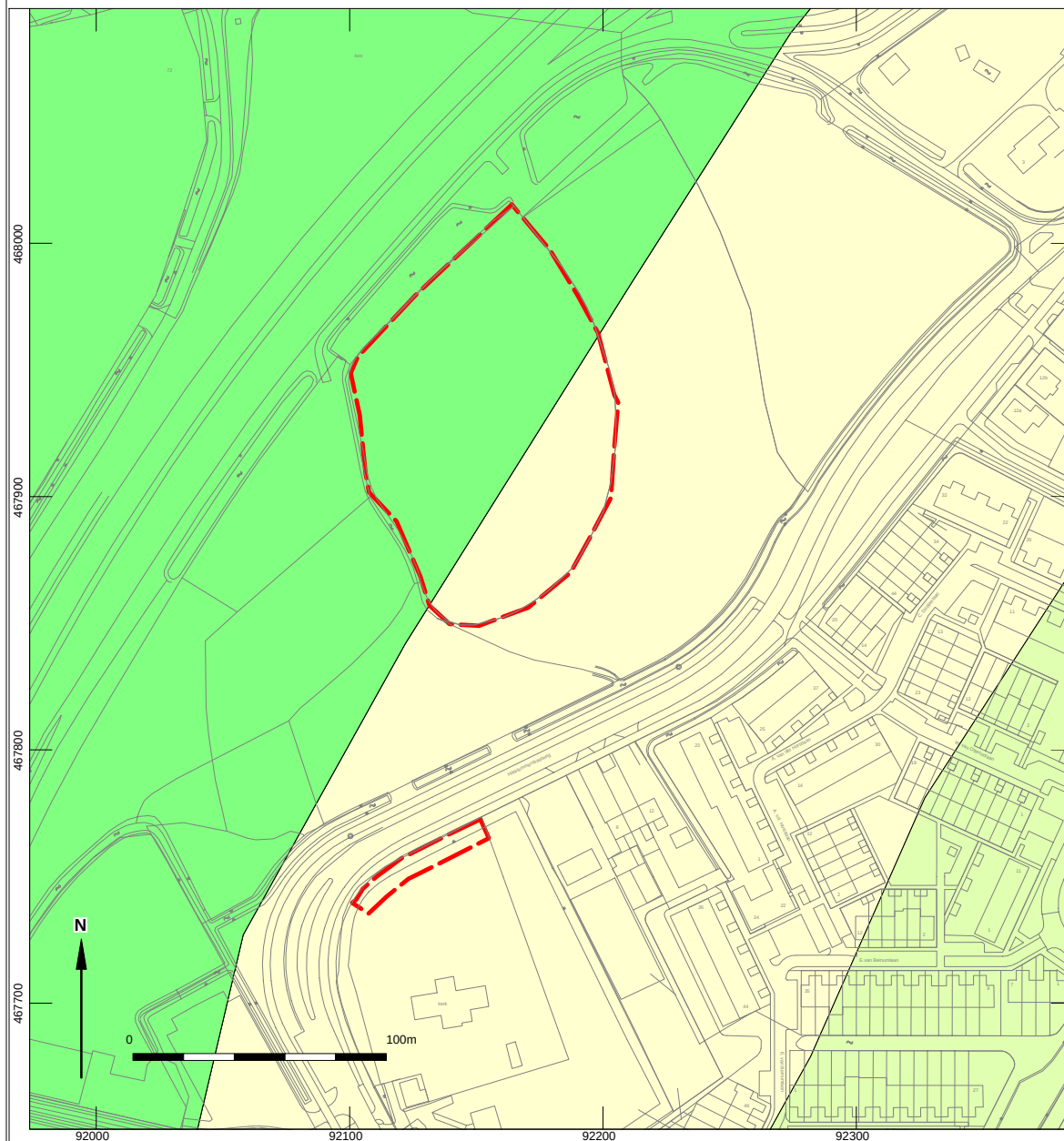
- Bebouwde Kom
- Grens plangebied

AFBEELDING 2
GEOLOGIE VOLGENS
CONCEPT PRUISSERS

LEGENDA

- Bebouwde Kom
- Grens plangebied
- Oude duin- en strandzanden
- DIII op HV op oud duin/strand
- DIII op HV op Ca op oud duin/strand
- Buiten beschouwing gelaten

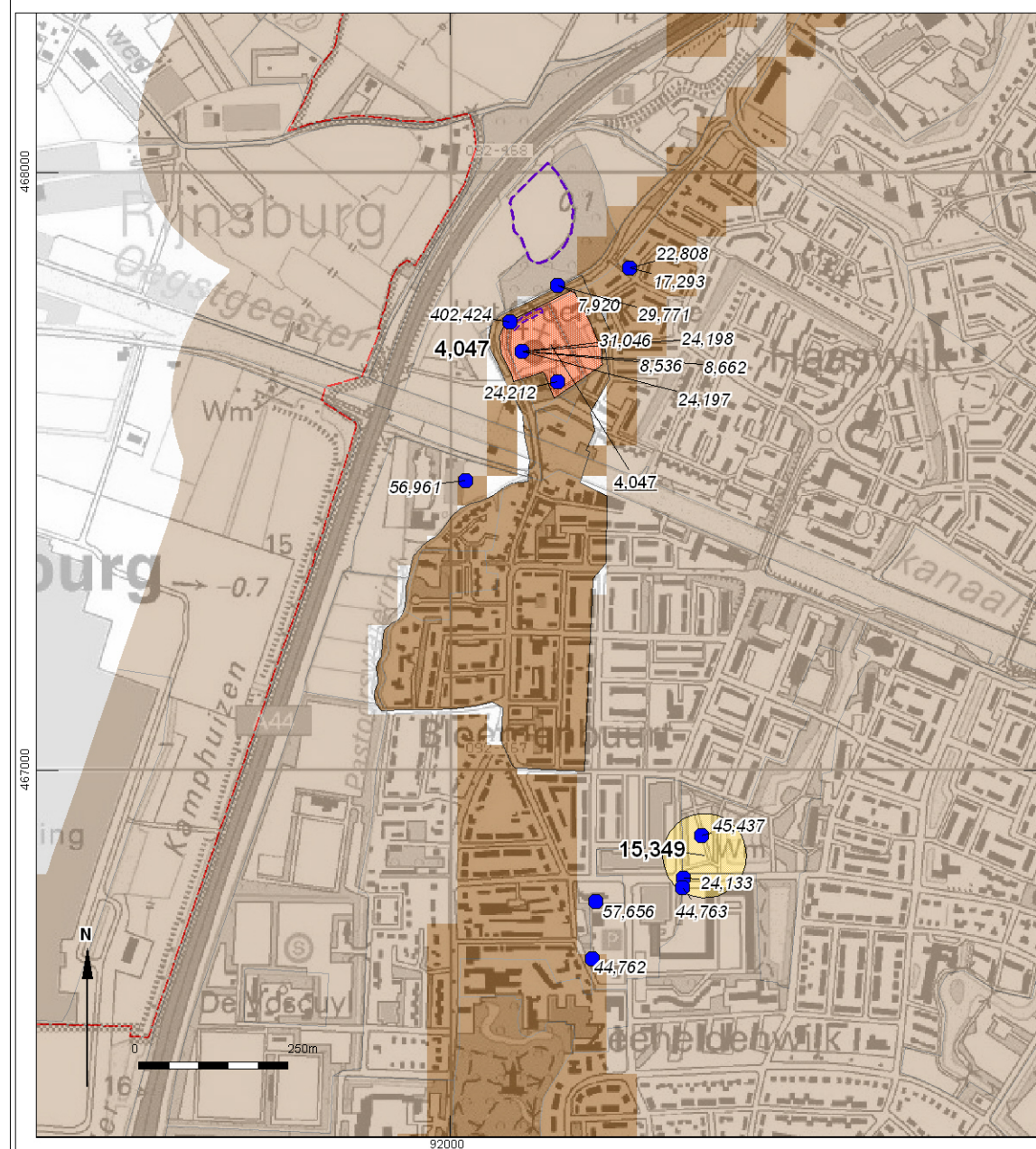

AFBEELDING 3
BODEMKAART

LEGENDA

- Bebouwde Kom
- Grens plangebied
- Vlakvaaggronden, leemarm en zwak lemig
- Kalkarme poldervaaggronden, zavel
- Kalkarme poldervaaggronden, zware zavel

AFBEELDING 4

Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland,
archeologische monumenten en ARCHIS-waarnemingen

LEGENDA

Bebouwing

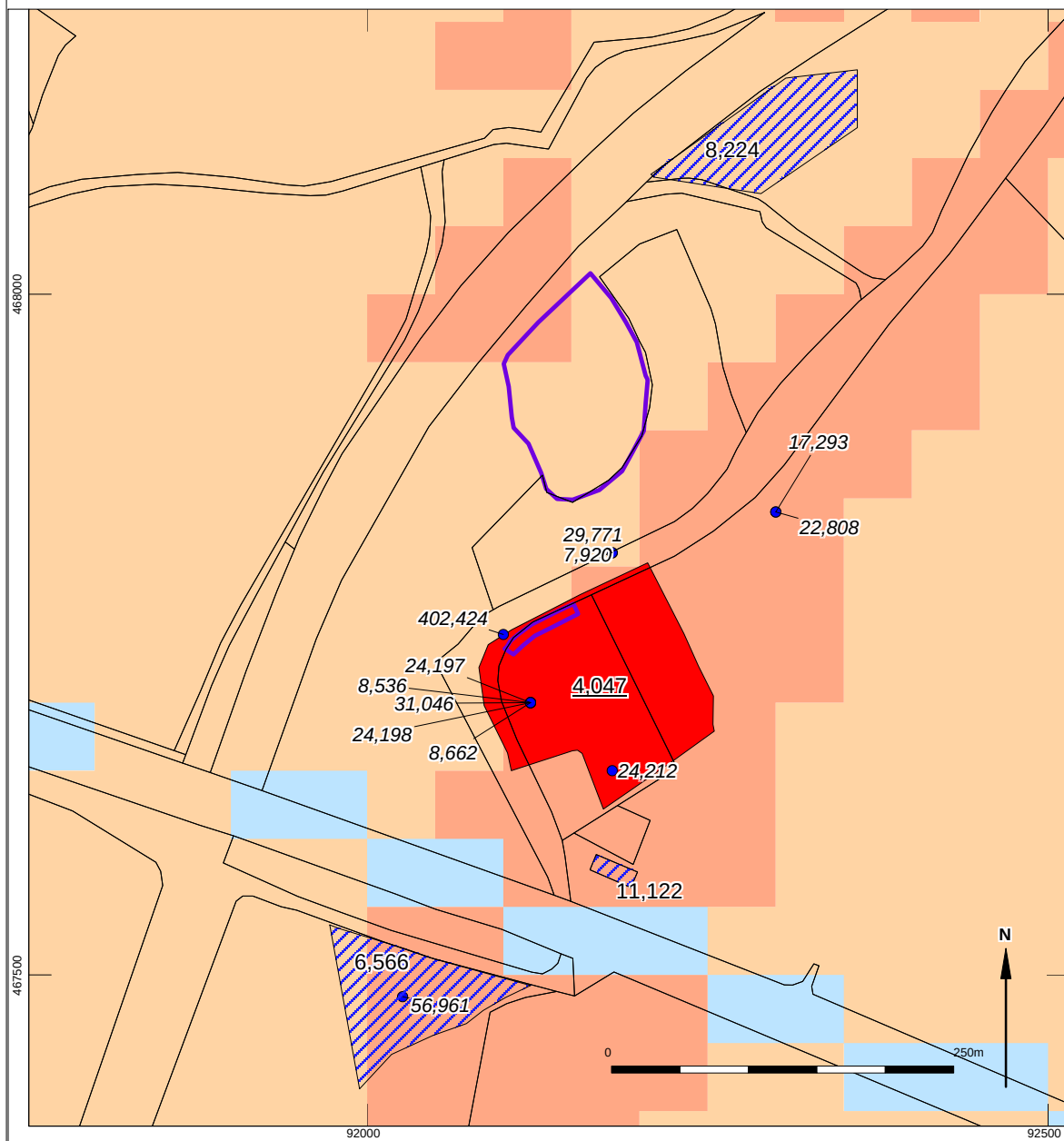
Gemeentegrens

Grens plangebied

Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd met nummer
 Terrein van zeer hoge archeologische waarde met nummer
 Terrein van hoge archeologische waarde met nummer

Zeer grote kans op archeologische sporen (Stads- of Dorpskern)
 Zeer grote kans op archeologische sporen
 Redelijke tot grote kans op archeologische sporen
 Lage kans op archeologische sporen

ARCHIS-waarneming met nummer

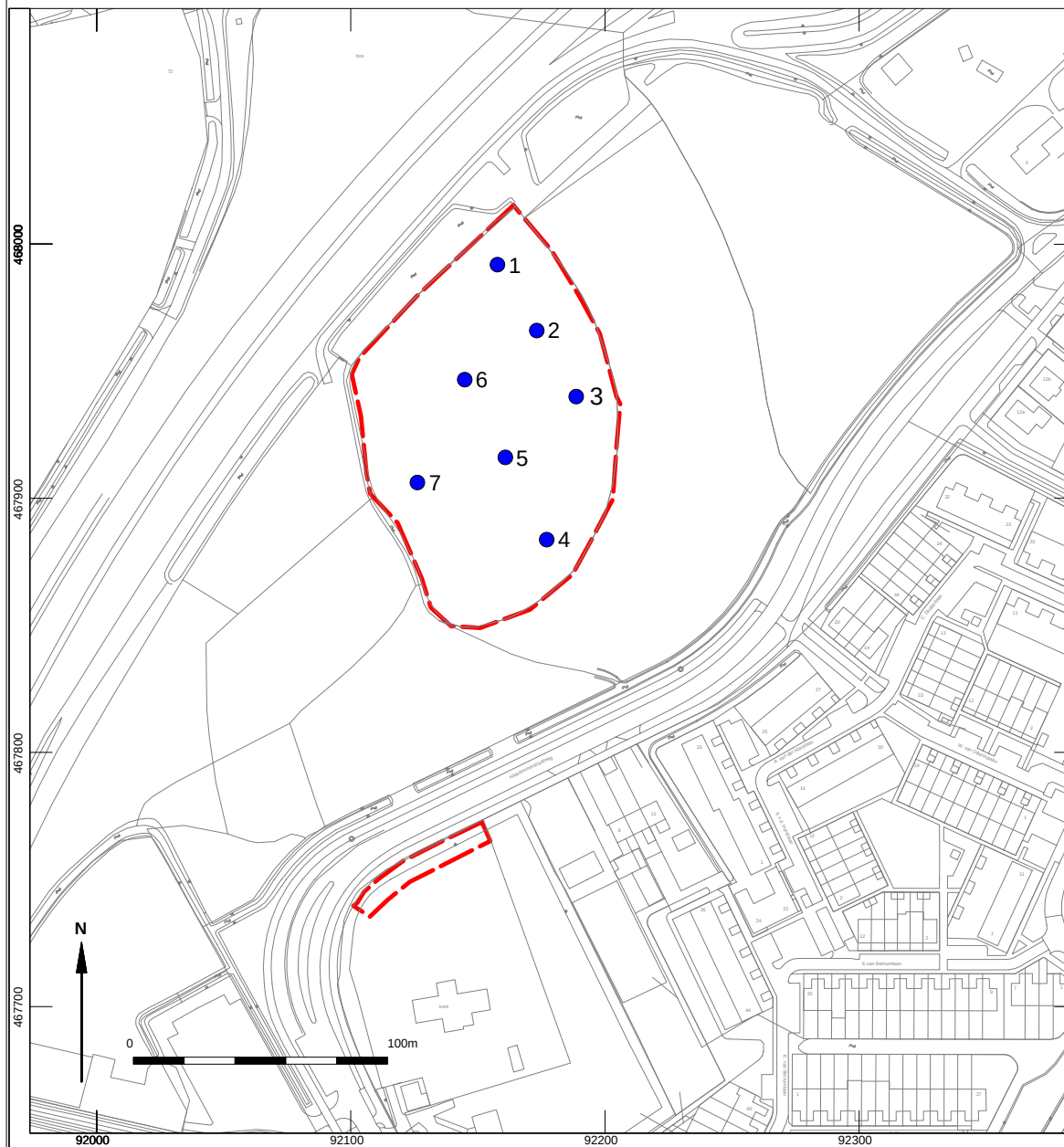

AFBEELDING 5

Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden,
archeologische monumenten en
ARCHIS-waarnemingen

LEGENDA

- Archeologisch hoge verwachtingswaarde
- Archeologisch middelhoge verwachtingswaarde
- Archeologisch lage verwachtingswaarde
- Monument met nummer
- Archiswaarneming met nummer
- Bebouwing (niet gekarteerd)
- Water
- Plangrens
- Begrenzing eerder onderzoek met nummer

AFBEELDING 6
BOORPUNTENKAART

LEGENDA

- Bebouwde Kom
- Grens plangebied
- 1 Boorpunt met nummer

Bijlage 1 Boorstaten

datum	naam	boorpuntnummer	projectnaam	boormethode
27-9-2007	haaring / vd berg	v07-995	1 groene kerkje	edelmanboor 7 cm, guts
coördinaten	hoogte (m ± NAP)	geologie	opmerkingen	
x	92163.2	z	-0.18	poldervaaggrond, geen oude bodem/archeologische indicatoren
y	468001			

diepte	textuur	org.	kleur	plr	M50	GW	or	Ca	Fe	M	hk	bot	aw	ns	met	horiz	bijzonderheden

10	kz3	h2	grbr				o										
20	kz3	h2	grbr				o		0								baksteen spikkel
30	kz3	h2	grbr			ghg	or		1								
40	kz3	h2	grbr				or		1								
50	kz3	h2	grbr				or		1								geroerd
60	kz3		brgr				or		1								
70	ks3		brgr				or		1								
80	ks3		lbrgr				or		1								
90	ks3		lbrgr				or		1								
100	zs3		lbrgr				or		1								
110	kz3		dgr				or		1								
120	kz3		dgr				or		1								#
130	kz3		dgr			glg	or		1								
140	ks2	h1	dbrgr				r										geband: zandige en kleiige laagjes
150	zs3	h1	dbrgr				r		0								
160	ks2	h1	dbrgr				r		0								
170	ks3	h1	dbrgr				r		0								
180	ks2	h1	dbrgr				r		0								
190	zs3	h1	dbrgr	h	210-300		r		0								# bandjes hum klei
200	zs1		brgr		150-210		r		0								# hoekig
210	zs1		brgr		150-210		r		0								hoekig
220	zs1		brgr		150-210		r		0								hoekig
230	zs1		brgr		150-210		r		0								hoekig
240	zs1		brgr		150-210		r		0								hoekig
250	zs1		brgr		150-210		r		0								# end
260																	
270																	
280																	
290																	
300																	

* boorpuntnummer is projectcode-volgnummer boorpunt

* diepte in cm-mv

* textuur, organische stof, kalkgehalte cf. NEN5104 (NNI, 1989) *IJzergehalte (Fe) cf. Berendsen, 1999

* archeologische indicatoren: hk=houtskool, bot=verbrand/onverbrand bot

aw=aardewerk, ns=natuursteen, met=metaal

* horiz - (optioneel) horizontbenaming cf. De Bakker & Schelling (1989)

* bijzonderheden: bijv. laklaag, antropogene gronden, verstoord, sedimentaire structuren, etc.

datum	naam	boorpuntnummer	projectnaam	boormethode
27-9-2007	haaring / vd berg	v07-995	2 groene kerkje	edelmanboor 7 cm, guts
coördinaten	hoogte (m ± NAP)	geologie	opmerkingen	
x	92178.7	z	-0.27	poldervaaggrond; bodemvorming in zand vanaf 1.70m; geen archeologische indicatoren
y	467975			

diepte	textuur	org.	kleur	plr	M50	GW	or	Ca	Fe	M	hk	bot	aw	ns	met	horiz	bijzonderheden

10	kz3	h2	dgrbr														
20	kz3	h2	dgrbr														baksteen
30	kz3	h2	dgrbr														geroerd
40	kz3		lbrgr														
50	ks3		lgr														
60	ks3		lgr					2									
70	ks3		lgr					2									fijn gelaagd, laagjes org mat, ca-conc
80	ks3		lgr					2	2								fe-conc, ca-conc
90	ks3		gr	plr													#
100	ks3		gr	plr													
110	ks3		brgr	plr													
120		vk3	br	zg													
130		vk3	br	zg													
140		vk3	br	zg													
150		vk3	br	z, h													
160		vk3	br	zg													
170		vk3	br	z, h													# matig scherpe ovg; iets zandig
180	zs1	h2	brgr		210-300												bovenste 5 cm hum klei
190	zs1	h2	brgr		210-300												matig gesorteerd, matig afgerond: strand
200	zs1	h2	brgr		210-300												
210	zs1	h2	brgr		210-300												
220	zs1	h2	brgr		210-300												
230	zs1	h2	brgr		210-300												
240	zs1	h2	brgr		210-300												
250	zs1	h2	brgr		210-300												# end
260																	
270																	
280																	
290																	
300																	

* boorpuntnummer is projectcode-volgnummer boorpunt

* diepte in cm-mv

* textuur, organische stof, kalkgehalte cf. NEN5104 (NNI, 1989) *IJzergehalte (Fe) cf. Berendsen, 1999

* archeologische indicatoren: hk=houtskool, bot=verbrand/onverbrand bot

aw=aardewerk, ns=natuursteen, met=metaal

* horiz - (optioneel) horizontbenaming cf. De Bakker & Schelling (1989)

* bijzonderheden: bijv. laklaag, antropogene gronden, verstoord, sedimentaire structuren, etc.

datum	naam	boorpuntnummer	projectnaam	boormethode
27-9-2007	haaring / vd berg	v07-995	3 groene kerkje	edelmanboor 7 cm, guts
coördinaten	hoogte (m ± NAP)	geologie	opmerkingen	
x	92194.2	z	0.3	poldervaaggrond in lichte zavel; geen archeologische indicatoren
y	467949			

diepte	textuur	org.	kleur	plr	M50	GW	or	Ca	Fe	M	hk	bot	aw	ns	met	horiz	bijzonderheden

10	kz3	h2	dgrbr				o		0								
20	kz3	h2	dgrbr				o		0								
30	kz3	h2	dgrbr				o		0								
40	zs2		brgr			ghg	or		1								bs
50	zs2		brgr		150-210		or		1								
60	zs3		grbr		150-210		or		1								geband met mr en minder zand
70	zs3		grbr		150-210		or		1								
80	zs3		grbr		150-210	glg	or		1								
90	zs3		dgr		210-300		r		0								wortelresten
100	zs2		dgr		210-300		r		0								
110		vz1	dgrbr	z			r		0								pl rest, zegge
120		vz1	dgrbr				r		0								zand ingewaaid, znd lgjes
130		vz1	dgrbr				r		0								
140		vz1	dgrbr				r		0								
150		vz3	dgrbr				r		0								
160	zv1		brgr	r			r		0								riet
170	zs1		brgr	r	150-210		r		0								kan eolisch zijn, riet bovenin
180	zs1		brgr		150-210		r		0								
190	zs1		brgr		150-210		r		0								
200	zs1		brgr		150-210		r		0								einde boring
210																	
220																	
230																	
240																	
250																	
260																	
270																	
280																	
290																	
300																	

* boorpuntnummer is projectcode-volgnummer boorpunt

* diepte in cm-mv

* textuur, organische stof, kalkgehalte cf. NEN5104 (NNI, 1989) *IJergehalte (Fe) cf. Berendsen, 1999

* archeologische indicatoren: hk=houtskool, bot=verbrand/onverbrand bot

aw=aardewerk, ns=natuursteen, met=metaal

* horiz - (optioneel) horizontbenaming cf. De Bakker & Schelling (1989)

* bijzonderheden: bijv. laklaag, antropogene gronden, verstoord, sedimentaire structuren, etc.

datum	naam	boorpuntnummer	projectnaam	boormethode
27-9-2007	haaring / vd berg	v07-995	4 groene kerkje	edelmanboor 7 cm
coördinaten	hoogte (m ± NAP)	geologie	opmerkingen	
x	92185.4	z	0.15	vlakvaaggrond; oud bodemniveau op 140 cm; geen archeologische indicatoren
y	467893			

diepte	textuur	org.	kleur	pl	M50	GW	or	Ca	Fe	M	hk	bot	aw	ns	met	horiz	bijzonderheden

10	kz3	h2	dbrgr				o		0								
20	kz3	h2	dbrgr				o		0								
30	kz3	h2	dbrgr				o		0								vermengd
40	kz3		brgr			ghg	or		1								
50	zs2		brgr		150-210		or		1								
60	zs2		lbrgr		150-210		or		1								veel ijzer
70	zs1		orgr		150-210		or		2								vrij hoekig, slecht gesorteerd
80	zs1		orgr		210-300		or		2								slecht gesorteerd
90	zs1		orgr		210-300	glg	or		2								slecht gesorteerd
100	zs1		lgr		210-300		r		0								
110	zs1		lgr		210-300		r		0								
120	zs1		lgr		210-300		r		0								
130	zs1		lgr		210-300		r		0								
140	zs1		lgr		150-210		r		0								
150	zs1	h2	dgr		210-300		r		0								humeus laagje
160	zs1	h1	dgr		150-210		r		0								
170	zs1	h1	dgr		150-210		r		0								
180	zs1	h1	dgr		150-210		r		0								
190	zs1	h1	dgr		150-210		r		0								
200	zs1	h1	dgr		150-210		r										einde boring
210																	
220																	
230																	
240																	
250																	
260																	
270																	
280																	
290																	
300																	

* boorpuntnummer is projectcode-volgnummer boorpunt

* diepte in cm-mv

* textuur, organische stof, kalkgehalte cf. NEN5104 (NNI, 1989) *IJergehalte (Fe) cf. Berendsen, 1999

* archeologische indicatoren: hk=houtskool, bot=verbrand/onverbrand bot

aw=aardewerk, ns=natuursteen, met=metaal

* horiz - (optioneel) horizontbenaming cf. De Bakker & Schelling (1989)

* bijzonderheden: bijv. laklaag, antropogene gronden, verstoord, sedimentaire structuren, etc.

datum	naam	boorpuntnummer	projectnaam	boormethode
27-9-2007	haaring / vd berg	v07-995	5 groene kerkje	edelmanboor 7 cm, guts
coördinaten	hoogte (m ± NAP)	geologie	opmerkingen	
x	92170.5	z	0.23	poldervaaggrond; laklaag met fosfaat op 120-140 zonder vondsten; baksteen en houtskool in bovenste teeltlaag
y	467919			

diepte	textuur	org.	kleur	plr	M50	GW	or	Ca	Fe	M	hk	bot	aw	ns	met	horiz	bijzonderheden

10	kz3		dgrbr				o		0								
20	kz3		dgrbr				o		0		1						
30	kz3		dgrbr				o		0				1				baksteen
40	kz3		dgrbr			ghg	or		1								geroerd
50	zs1		gr		320-400		or		1								
60	kz3		dgr				or		1								fe-conc
70	kz3	h1	brgr				or		1								
80	kz3	h1	brgr				or		1								
90	kz1	h2	brgr				or		1								
100	kz1	h2	brgr				or		1								# slap
110	kz1	h2	brgr			glg	or		1								
120	ks2	h1	brgr				r		0								
130	ks2		gr				r		0								fosf-vl
140	ks1		gr				r		0								lkl-, ph erboven en onder
150	ks1		gr				r		0								#
160		vz3	br				r		0								# zandbandje
170		vz3	br				r		0								zandplekken, verslagen veen
180		vz3	br				r		0								zandplekken, verslagen veen
190		vk3	br	h			r		0								rode houtfragmenten: els?
200		vk3	br	h			r		0								# rode houtfragm
210		vk1	br	h			r		0								# fragmenten els
220		vk1	br	h			r		0								els
230		vk1	br	h			r		0								els
240	ks1	h2	grbr	h			r		0								els, laagjes klei
250	zs1	h1	brgr	h			r		0								# fragmenten els, end
260																	
270																	
280																	
290																	
300																	

* boorpuntnummer is projectcode-volgnummer boorpunt

* diepte in cm-mv

* textuur, organische stof, kalkgehalte cf. NEN5104 (NNI, 1989) *IJzergehalte (Fe) cf. Berendsen, 1999

* archeologische indicatoren: hk=houtskool, bot=verbrand/onverbrand bot

aw=aardewerk, ns=natuursteen, met=metaal

* horiz - (optioneel) horizontbenaming cf. De Bakker & Schelling (1989)

* bijzonderheden: bijv. laklaag, antropogene gronden, verstoord, sedimentaire structuren, etc.

Versie 1.0

datum	naam	boorpuntnummer	projectnaam	boormethode
27-9-2007	haaring / vd berg	v07-995	6 groene kerkje	edelmanboor 7 cm, guts
coördinaten	hoogte (m ± NAP)	geologie	opmerkingen	
x	92147.7	z	0.21	poldervaaggrond; laklaag met fosfaat op 150-160; geen archeologische vondsten
y	467958			

diepte	textuur	org.	kleur	plr	M50	GW	or	Ca	Fe	M	hk	bot	aw	ns	met	horiz	bijzonderheden

10	kz3		h2	grbr													
20	zs2			brgr													
30	kz3			brgr													
40	ks2			brgr													
50	kz3			brgr													geroerd
60	kz3			brgr													
70	kz3			brgr													geroerd
80	ks3		h2	brgr													
90	ks3		h2	brgr													#
100	ks3		h2	brgr													
110	ks2		h2	brgr													
120	ks2		h2	brgr													stug
130	ks3		h1	lbrgr													# ca-conc, fe-conc
140	ks3		h1	lbrgr													#
150	ks3		h1	lbrgr													ca-conc
160	ks1		h1	dgr				r	0								laklaag-, ph-vlk
170	ks1		h1	lgr				r	0								
180	ks1		h1	lgr				r	0								# end
190																	
200																	
210																	
220																	
230																	
240																	
250																	
260																	
270																	
280																	
290																	
300																	

* boorpuntnummer is projectcode-volgnummer boorpunt

* diepte in cm-mv

* textuur, organische stof, kalkgehalte cf. NEN5104 (NNI, 1989) *IJergehalte (Fe) cf. Berendsen, 1999

* archeologische indicatoren: hk=houtskool, bot=verbrand/onverbrand bot

aw=aardewerk, ns=natuursteen, met=metaal

* horiz - (optioneel) horizontbenaming cf. De Bakker & Schelling (1989)

* bijzonderheden: bijv. laklaag, antropogene gronden, verstoord, sedimentaire structuren, etc.

Versie 1.0

datum		naam		boorpuntnummer		projectnaam		boormethode	
27-9-2007		haaring / vd berg		v07-995		7 groene kerkje		edelmanboor 7 cm, guts	
coördinaten		hoogte (m ± NAP)		geologie		opmerkingen			
x	92131.7	z	0.37			poldervaaggrond; fosfaat op 130-140 cm; geen archeologische vondsten			
y	467915								

diepte	textuur	org.	kleur	plr	M50	GW	or	Ca	Fe	M	hk	bot	aw	ns	met	horiz	bijzonderheden

10	kz3		h2	dgrbr													
20	kz3		h2	dgrbr													
30	kz3		h2	dgrbr													
40	zs3			dgrbr													verrommeld
50	kz1			dgrbr													met hout, met zand -erin gewaaid,schelprst
60	kz1			dgrbr													
70	kz1		h1	dgr													
80	kz1		h1	dgr													
90	kz1		h1	dgr													
100	kz1		h1	gr													
110	ks3			gr													vlekjes v worteling
120	ks2			dgr													laklaagje, slap niet gerijpt
130	ks2			gr													
140	ks3			gr	plr												fosfaat
150	ks3			gr	plr												
160	ks2			dgr	plr												laklaag
170	ks1		h2	grbr	plr												
180	ks1		h2	grbr	plr												
190	ks1		h2	grbr	r,z												scherpe overgang erboven en onder
200			vk1	dbr	r												els,riet
210			vk1	dbr	r												els,riet
220			vk1	dbr	r												els,riet
230			vk1	dbr	h,r												els,riet, gn schrpe overgang nr klei,
240	zs1			gr		300-420											hoekig zand, ovrgang is hum klei, scherp
250	zs1			gr		300-420											
260	zs1			gr		300-420											
270	zs1			gr		300-420											
280	zs1			gr		300-420											
290	zs1			gr		300-420											
300	zs1			gr		300-420											
310	zs1			gr		300-420											
320	zs1			gr		300-420											
330	zs1			gr		300-420											
340	zs1			gr		300-420											
350	zs1			gr		300-420											
360	zs1			gr		300-420											
370	zs1			gr		300-420											
380	zs1			gr		300-420											
390	zs1			gr		300-420											
400	zs1			gr		300-420											eind

* boorpuntnummer is projectcode-volgnummer boorpunt

* diepte in cm-mv

* textuur, organische stof, kalkgehalte cf. NEN5104 (NNI, 1989) *Ijzergehalte (Fe) cf. Berendsen, 1999

* archeologische indicatoren: hk=houtskool, bot=verbrand/onverbrand bot

aw=aardewerk, ns=natuursteen, met=metaal

* horiz - (optioneel) horizontbenaming cf. De Bakker & Schelling (1989)

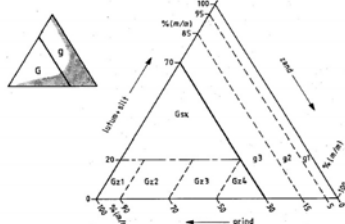
* bijzonderheden: bijv. laklaag, antropogene gronden, verstoord, sedimentaire structuren, etc.

Textuur / Org.

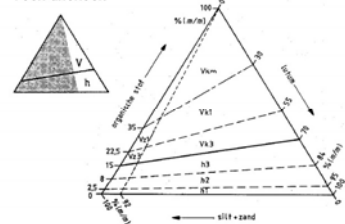
De grondsoorten driehoeken (NEN 5104)

; de natuurlijke monsters vallen meestal in de gearceerde delen van de driehoeken

Grind driehoek

Veen driehoek

Bodemclassificatie

Bakker, H. de & J. Schelling, 1966: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*. Pudoc, Wageningen

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus, 2e herziene uitgave*. Winand Staring Centrum, Wageningen

F.A.O. 1988; *FAO-Unesco soil map of the world, revised legend*. World Soil Resources Report 60, FAO, Rome.

FAO/Unesco, 1988		De Bakker & Schelling, 1966, 1989
Hoofdhorizonten		Afwijking van FAO
H	Organische horizont, ontstaan door organische accumulatie op het minerale oppervlak; langdurig met water verzadigd; maakt geen deel uit van de minerale bodem	Onderscheid tussen H en O horizonten wordt niet gemaakt; oftewel: verzadiging vormt geen onderscheidend criterium 1966: AO <--> 1989: O
O	Organische horizont, ontstaan door organische accumulatie op het minerale oppervlak; nooit met water verzadigd; maakt geen deel uit van de minerale bodem	
A	Minerale horizont (lager gehalte organische koolstof dan H/O horizont) accumulatie van intensief met minerale bestanddelen gemengde gehumificeerde organische stof; of morfologie door bodemvorming, zonder kenmerken van E/B hor.	1966: A1 <--> 1989: A
E	Minerale horizont; belangrijkste kenmerk: eluviatie van kleimineralen, ijzer, aluminium of een combinatie daarvan. -> relatieve verrijking aan kwarts en andere mineralen in zand/silt-fractie. Minder organische stof/lichter van kleur dan A; lichter/grover dan B	1966: A2 <--> 1989: E
B	Horizont waarin gesteentestructuur afwezig of sterk vervaagd is; gekenmerkt door: concentratie van ingespoelde kleimineralen/ijzer/aluminium/organische stof residuaire concentratie van sesquioxiden; verwerking van moedermateriaal, leidend tot nieuwvorming van kleimineralen/oxyden;	
C	Minerale horizont van ongeconsolideerd materiaal; geen kenmerken van een van de overige horizonten; verwerking is mogelijk	1966: deel van C <--> 1989: Bw 1966: G <--> 1989: onderscheid naar C/Cr
R	Aanengesloten laag van vast gesteente	

Overgangshorizonten	
"AB"	eigenschappen van boven- of onderliggende horizont komen tegelijkertijd voor
"E/B"	in een horizont komen begrensbaare gedeelten voor met eigenschappen van verschillende horizonten

Lettertoevoegingen	
FAO/Unesco, 1988	De Bakker & Schelling, 1966, 1989
	Afwijking van FAO
b	begraven horizont
c	concreties; meestal met 2e letter die aard van concreties aanduidt
g	vlekking door variatie in oxydatie/reductie (gleyverschijnselen)
h	accumulatie van organische stof (bij A alleen bij onverstoorde)
i	permafrost
j	jarosiet
k	calciumcarbonaat
m	sterk gecementeerd; vaak met 2e letter die aard van cementatie aanduidt
n	accumulatie van natrium
o	residuaire accumulatie van sesquioxiden
p	verstoring door ploegen en vergelijkbare antropogene ingrepen
q	accumulatie van silica
r	sterke reductie (grondwaterinvloed)
s	illuviale accumulatie van sesquioxiden
t	illuviale accumulatie van lutum
u	onderverdeling gewenst; echter zonder betekenis
w	verwerking in situ
x	fragipan
y	accumulatie van (pedogeen) gips
z	accumulatie van zouten die beter oplosbaar zijn dan gips
	a : geheel/gedeeltelijk door mens van elders aangevoerd 1966: an <--> 1989: a extreem ijzerrijke horizont (géén ingespoeld ijzer) e : ontijzerde B en C (1966: -) f : omgezette doch herkenbare plantenresten 1966: v <--> 1989: h (deels) half of minder gerijpt materiaal (bij C horizont) (1966: -) kattekleivlekken l : vers/nauwelijks aangetast strooisel geheel gereduceerd (1966: -) 1966: - 1966: - <--> 1989: ongespecificeerd 1966: -

Cijfertoevoegingen	
....2	nadere onderverdeling van horizont
2....	aanduiding van lithologische discontinuïteit